
MEDLEMSBLAD

VI HAR 400 MEDLEMMER!

Nye medlemmer strømmer til, og et nytt hundretall ble passert i vår. Og vi har plass til flere, så fortsett å verve medlemmer.

Det er nye planer for sommerturen, les om det på side 2, og tenk over om dette rimeligere alternativet kan være aktuelt.

Planleggingen av Austmarka Marken pågår for fullt, les om den på side 3.

Tilgangen på stoff til bladet har vært bra, men det er gjerne de samme som er aktive, vi ønsker oss flere bidragsytere.

Prisøkningen for medlemskap har ikke skapt problemer. Innbetalingen har vært god, men noen etternølere får en påminnelse med dette nummeret.

God sommer!

Nr. 81

Juni 1999

NYTT FRA LAGET

Ikke Danmark, men Sverige.

Vår planlagte Danmarkstur måtte dessverre avlyses pga dårlig oppslutning. I stedet setter vi opp en femdagers tur til Sverige 28. juni. Finn-Ivar Sandhalla kjører oss med NSB turbuss, og programmet ser stort sett slik ut:

Mandag 28/6: Avreise fra Austmarka Handel kl. 8.00. Kaffe og litt å bite i på bussen. Lunsjs-stopp i Karlstad. På ettermiddagen ankommer vi Ulvhälls Herrgård i Strängnes ved Mälaren hvor vi skal bo to netter.

Tirsdag 29/6: Båttur på Mälaren til den gjenoppdagede vikingbyen Birka på øya Björkö. Her har det pågått store utgravninger de senere år, og mye interessant er kommet for dagen fra Sveriges første by. Deretter besøker vi Gripsholm slott, som var kongesete i middelalderen.

Onsdag 30/6: Vi kjører tvers over Mälaren på øyer og bruer og stopper ved Sigtuna, der vi besøker Steninge slott og kultursentrum (eid av Atle Brynstad). Ferden går så videre opp mot Dalarna, og vi tar en stopp i Falun, bl.a. for å se Carl Larssons utstilling. Vi ankommer Mora, og skal ligge to netter på Mora Hotel.

Torsdag 1/7: Bussutflukt til Orsa, der vi bl.a. skal besøke en helt spesiell fåbodgrend. Underveis nyter vi det vakre landskapet i Dalarna med Siljan og Orsasjøen. Det blir stopp ved håndverks- og husflidsutsalg. Om ettermiddagen er det mulig å se seg rundt i Mora på egen hånd. Her fins Zorn-museet og en vakker kirke.

Fredag 2/7: Hjemtur med nødvendige stopp underveis. Vi tar oss tid til et besøk i Dan Anderssons barndomshjem. I god tid på kvelden er vi tilbake på Austmarka.

Pris: Kr. 2.500 - 3.000, avhengig av antall deltakere. Tillegg for enkeltrom.

Inkludert: Buss, hotell, halvpensjon, båttur til Birka og noen billetter.

Påmelding: Snarest og senest 13. juni til Åge Sørmoen, tlf. 62 82 81 47

Meld deg på! Denne turen kan bli minst like trivelig som Danmarksturen - og atskillig billigere.

Austmarka Marken 21/8 - 99.

Planlegging og forberedelser til Marken er i full gang nå. Vi har forespurt og fått flere selgere til salgsbodene, fesjået ser ut til å bli innholdsrikt i år, og Glåmdal utstyr- og motorhistoriske forening kommer med forskjellige maskiner.

Kommer gjør også Kongsvingers kultursjef, Stig Fonås, for å holde den offisielle åpningen. Teaterverkstedet på Austmarka skal ha forestilling av Geir Willard og Tor Karseth som heter "For et fe", og hvis alt klaffer kommer det spillere fra Kil Toppfotball for å hjelpe til med aktiviteter for barna. Utstillingen i år vil bestå av bilder fra Austmarka fra gamle tider.

Matsservering skal det også bli med en hel del mer grytstappe enn det var i fjor, glostekt sild, ovnstekt Smedhaugbrød, kaffe og annet. Arbeidet med taket til "Stråhatten" er nå godt i gang, og det blir bra til Markensdansen på kvelden hvor bygdas egne Moonlights skal spille.

Markensutstillingene åpnes som sagt av kultursjef Stig Fonås kl. 12.00 og stenger kl. 18.00.

Markensdansen starter kl. 20.30 og holder på til kl. 01.00.

Igjen oppfordrer vi publikum til å plukke frem veteranbiler - motorsykler og gammeldagse klær.

Og er det noen som vil ha en salgsbodplass bes de om å si fra snarest til Wenche Lønhøiden, tlf. 62 82 83 85, Faks 62 82 60 55 eller Aud Dybing, tlf. 91 15 57 02

Vi tar i år en liten leie for bodplass til dekning av våre egne leieutgifter.

Så vel møtt alle sammal!

Vandring i sentrum.

Søndag 20. juni kl. 16.00 inviterer vi til vandring i Austmarka sentrum. Frammøte ved Austmarka Landhandleri (Asak). Arve og Åge vil etter beste evne fortelle om hva vi har og har hatt av historiske steder fra gravhaugene nedenfor Svendsmoen og nordover til Danielhaugen. Vandringsen ender ved Tunet, der det blir kaffesalg og sosialt samvær.

Vi har passert 400 medlemmer!

Vi har gleden av å ønske 11 nye medlemmer velkommen, deriblant altså medlem nr. 400. Det ble Remi Olsen på Austmarka, og vi tar med et bilde av ham.

De andre 10 er: Frank Fjell, Kongsvinger, Aud Elvevold, Gunnar Lukerstuen, Ola Halteigen, Åge Karterud, Leif Rundhaug, Ingrid Monsrud, Karl G. Monsrud, Geir H. Bottilsrud, Laila Lindberg, alle fra Austmarka

Gaver til laget.

Det er kommet inn mange gaver til laget som vi takker hjertelig for. Mange av gjenstandene har vi fått etter opprydding i loft og uthus, og det er fint at folk har Historielaget i tankene før ting eventuelt blir kastet.

I huset etter Karen og Oskar Eng er det holdt opprydding. Barnebarnet Kim André Larsen, 11 år gammel, skulle få en folkemottaker (radio). Han er nylig blitt medlem i Historielaget og syntes at laget heller skulle få folkemottakeren. Pent tenkt av vårt unge medlem! Fra huset har datteren Kari Johnsen forært oss: Tre svenske aviser fra frigjøringsdagene 1945, barberkniv i etui, pipe-etui, krølltang, sauesaks, barbersåpe, stempelpute, hårklippemaskin, hefte om Quislings regjeringsmedlemmer, hefte om hjemtransport fra Sverige til Norge etter krigen, to protokoller fra Folkets Hus Strands damegruppe 1948-1950, tre skolebøker, noen nedtegnelser av Oskar Eng, tre garnvinner, kinne, separator, mjølkesil, raspebrett, emaljert veggkar.

I Doktorboligen er det holdt opprydding etter Hallaråker og Åsta og Gunnar Bråten v/Ingebjørg og Jim Holth. Vi har fått ca. 80 gamle ukeblad av forskjellig slag, ca 20 slag barneklær og tekstiler, kosmetikk og et grenseboerbevis.

Fra Per Kr. Lønhøiden: Elektrisk regnemaskin, ca 50 år gammel. Den kommer fra Norsk Elektrisitets- og Kraftstasjons Forbund.

Fra Åsta Østgård: Bordsag/rammesag for to mann.

Fra John Guttke v/Birger Solheim: Bildemontasje fra gamle Bogen.

Fra John Haget: Ferdig skåret midtstokk til tak i dansepaviljongen.

Fra Hans Martin Lindkjølen: Bakhon til kølamile.

Fra Liv og Øivind Lund: Fire potteblomster til Bråstastua.

Fra Magne Østers dødsbo v/Anny og Halvor Strand: Skrivebord.

Fra Synnøve Haakerud: Pengegave kr. 1000,-

Endelig må vi nevne at Sparebanken Hedmark, Kongsvinger, har funnet Historielaget verdig til årets Initiativpris på kr. 10.000,-! Prisen vil bli utdelt ved en passende anledning.

Utbygging på Tunet.

Vi har nylig lagt tak på dansepaviljongen "Stråhatten" som ligger like ved Tunet. Alt skulle nå ligge til rette for å ta en svingom der i løpet av sommeren. Videre regner vi med å få oppført høyløa fra Kjerret og ei badstue. Et par råtne stokker i skålen fra Varaldskogberget bør skiftes ut og stabber monteres under bua fra Larbekken. Bråstastua skal innredes i gammel stil. For å få dette til er vi avhengig av hjelpsomme hender fra våre medlemmer.

Holmen Mølle.

Laget har fått innvilget kr 45.000,- i såkalte "vassdragsmidler" fra fylket. Vi har også en søknad inne på kr 217.000,- om fylkeskommunale kulturmidler, som blir avgjort i løpet av sommeren. Med det aller første blir det satt i gang restaureringsarbeider på tørkehuset.

Leting etter kulturminner.

8. mai var en gruppe på 9 mennesker på jakt etter kulturminner i området Aurstad-Åberg. Ca. 1000 mål ble undersøkt. De eneste funn som ble gjort var noe som kan ha vært dyregraver.

Salg av grillkull.

Historielaget har fortsatt førsteklases grillkull til salgs fra fjorårets mile. Den er pakket i sekker på 6-12 kg. Prisen er 8 kr pr. kg. Ta kontakt med Åge Sørmoen, Arve Haugen, Oddvar Jakobsen eller Wenche Lønhøiden.

Det blir brent ny kullmile til høsten. Hvis noen er interessert i å få et innblikk i den kunsten, så ta kontakt med noen i styret. Våre eksperter Rolf og Gunv

PORKKA/STENBRÅTEN - SLEKTEN

Tiden går - enkelte ganger synes vi vel at tiden flyr avsted. I historisk sammenheng er vi vel alle bare et pust i sivet. Som pensjonist allerede i flere år har jeg ofte fått høre at man er heldig som har noe å bruke tiden til - dette gjelder ikke minst slektsforskning - eller kanskje heller riktigere å kalle det slektsgranskning.

Siden 1993 har mer og mer av tiden for mitt vedkommende vært konsentrert om denne hobby - nå er den nesten altopplukende. Ikke noe galt i det - tvert om - denne tiden har vært meget interessant og gitt meg mange gledesstunder og et utall nye bekjentskaper. Ikke bare i Norge kommer det henvendelser om slekten - også fra Sverige, Finland og utrolig mange henvendelser fra Porkka-ættlinger i U.S.A.

Fra tidligere vil det være kjent at undertegnede fikk en henvendelse fra en kusine i Minnesota/U.S.A. - Hazel Brooks - en datter av min tante Inga Antonie Stenbråten - i U.S.A. gift Vangen. Onkel Ole Albert, tantene Inga Antonie og Agnes Marie samt den yngre onkel Hans - de fire søsknene utvandret til U.S.A. i henholdsvis ca. 1899, 1903 og 1904 - onkel Hans som den siste av dem vel kort for første verdenskrig som startet i 1914.

Min kusine Hazel Brooks - nr. 2 av tante Inga's 6 døtre - skrev i sin tid til meg ved månedsskiftet april/mai 1993 og spurte om jeg kunne hjelpe henne med opplysninger om sin mors slekt i Norge - bl. a. morens pikenavn. Barna - 4 barn - ville gjerne vite mer om slektens opprinnelse i Norge og lage hva de der kaller et "Slektsre". Dette var starten på min senere "karriere" som slektsgransker og senere slektshistorisk "fødselsmedhjelper" for nære og fjerne slektninger som er blitt interessert i slekten.

Resultatet av mitt første år som slektsgransker ble først og fremst boken som ble kalt "Slekthistorie Porkka/Stenbråten" - som av naturlige grunner ble oversatt/kommentert hele veien gjennom på engelsk siden vel 30 eksemplarer av boken ble sendt til slektninger i U.S.A. Boken på ca. 300 sider ble ferdig på temmelig nøyaktig ett år og har vakt stor interesse ikke bare blant slektninger men også andre. Mest interessant er det at det i ettertid har dukket opp både nære og mer fjerne slektninger som har blitt kjent med at boken ble laget.

I de 5 - 6 årene som nå har gått har mange nye opplysninger om slekten kommet frem i dagens lys - bl. a. også på min bestefars side som ble inngiftet på Stenbråten - Hans Hansen Høiby - yngste sønn av Hans Jonsen Hestbækken på Høiby giftet seg med Ingeborg Andersdatter Stenbråten av Porkka-slekten og mange andre forgreninger fra forskjellige andre finneslekter. Det er fremdeles mye ugjørt - men det er gledelig at stadig nye hyggelige og interesserte mennesker dukker opp og sørger for at slekts granskningen går videre.

En milepel dette året - sommeren 1999 - vil være slektsbesøk til U.S.A. I oktober 1994 ble jeg invitert over til U.S.A. av mine kusine Hazel Brooks - bl. a. som takk for slektsbøkene som ble sendt over sommeren 1994. I tre uker i oktober 1994 hadde jeg en fantastisk tur omkring i Minnesota og Nord-Dakota og traff et større antall slektninger - etterkommere etter min tanter Inga Antonie og Agnes Marie. De fikk henholdsvis 6 døtre og 4 sønner. Det var meget hyggelig å treffe mange av slektningene fra forskjellige generasjoner - slektninger jeg ble godt kjent med og som jeg fremdeles har hyppig kontakt med - ved brev og nå også over internett.

Den 27. juni 1999 fyller min kusine Hazel Brooks 92 år - i denne slekten oppnår mange en høy alder. På den samme dag går vi ombord i flyet til U.S.A. via Amsterdam med New York som mål i første omgang. Denne gangen reiser 3 generasjoner over for å besøke Porkka/Stenbråten-slektninger -undertegnede Ivar Hansen, sønn Jens Petter Hansen og sønnesønn Lasse Ruud Hansen. Etter en rundreise på østkysten av U.S.A. 5 dager - New York/Buffalo/Niagara Falls/Washington DC og tilbake til New York - går så turen til Minneapolis.

I Minneapolis og senere lenger nord i Minnesota vil vi da treffe mange av de slektninger jeg møtte i 1994 - denne gangen er vi 3 generasjoner som vil treffe slektninger tilhørende de samme generasjoner der borte. Vi forsøker å forberede oss godt til denne spennende reise og regner med å stille vel forberedt til våre møter med slektningene der borte. Denne gang vil vi også møte andre slektninger som tilhører andre grener av Porkka-slekten - med sterk tilknytning til Stenbråten.

De litt fjernere slektninger vi her sikter til er etterkommere etter Ole Olsen Fagernes som var den siste av ætten etter Peder Johansen (Porkka) Fagernes - han var 10. barn av Johan Pedersen (Porkka) Fagernes. Ole måtte flytte fra Fagernes på grunn av gjeld - mange andre har gjennom tidene kommet i en slik situasjon. Ole Olsen Fagernes kom i 1836 til Stenbakken av Skullerud - en husmannsplass under Stenbråten. I sitt andre ekteskap - med Berte Johansdatter Holmesæteren - fikk de der flere barn som fikk navnet Stenbråten etter stedet hvor de ble født.

3 av disse barna emigrerte til U.S.A. - Karen eller Kari Olsdatter Stenbråten og Jakob Olsen Stenbråten reiste sammen i 1869 - senere i løpet av 1880-årene reiste Olea Olsdatter Stenbråten som da var gift med Peder Isaksen Bratli. De ble hjemme på Stenbakken av Skullerud til de gamle var gått bort - Ole og Berte. Kari hadde en datter Hilda født på Stenbråten - hun kom også senere over til U.S.A. og hadde kontakt med sin mor og slekten ellers der borte.

Kari Olsdatter Stenbråten ble gift med Magnus Bystrøm med slekt fra Värmland i Sverige - etterkommere etter disse har nå navn som Bestrom, Bystrom og Beaström - etter de slektsoversikter jeg har skal det i denne grenen være nærmere 600 etterkommere etter Kari og Magnus Bystrøm. På vår slektsreise i sommer i juni/juli vil vi treffe noen av disse etterkommere - barnebarnet Ted Bystrøm - ca. 70 år gammel og oldebarnet Ron Bestrom - ca. 49 år gammel - samt en annen slektning Nancy Lee - gift med Dan Lee. Ted Bystrøm og Nancy Lee bor i Minneapolis - Ron Bestrom bor i Tacoma ved Seattle i Washington på vestkysten av U.S.A. - han reiser til Minneapolis for å treffe oss under vårt opphold der i begynnelsen av juli.

For ca. 3 år siden hadde slekten etter Kari og Magnus Bystrøm slektsstevne i Cushing i Wisconsin - nær Minnesota noe nord-øst for Minneapolis. Cushing synes å være det sted hvor Kari og Magnus slo seg ned omkring 1870 - eventuelt litt senere. Disse traktene er kjent fra Vilhelm Moberg's bøker - "Utvandrere" og "Innvandrere" - forfatteren Moberg reiste omkring her og samlet stoff til sine fortellinger om den svenske utvandringen til U.S.A. i forrige århundre.

Amerikanerne er som kjent opptatt av sine røtter - dette var grunnen til at Ron Bestrom som en dyktig datamann og slektsgransker fant frem til undertegnede for ca. 3 år siden med ønske om å få vite mer om sine slektninger i Norge og Sverige. Siden hans oldemor hadde pikenavnet Stenbråten trodde han at vi muligens var i slekt med hverandre på dette stedet. Det var vi imidlertid ikke på Stenbråten da Ole Olsen Fagernes kun var tilflyttet Stenbråten i 1836 - barna fikk sitt navn etter stedet - men denne slekt i U.S.A. er av Porkka-slekt som vi er i vår slekt - de etter 10. barn av Johan som var Peder og vi som etterkommere av barn nr. 3 - Mattis og nr. 4 - Tomas.

Når vi er kommet vel tilbake etter en forhåpentligvis meget vellykket slektsreise i sommer, håper jeg det blir anledning til å bringe litt slektsnytt tilbake til Norge og Austmarka fra et meget stort antall slektninger i U.S.A. - alle etterkommere av den velkjente Johan Pedersen (Porkka) Fagernes - et meget stort antall med sine røtter på 1800-tallet og 1900-tallet på Stenbråten/Varaldskogen.

Oslo, 18. mai 1999/Ivar Hansen

KIRUSTUA OG MAREN OLSDATTER OLSBRAATEN (BARSAT)

Medlemsbladet har mange interessante historier fra Austmarka-distriktet. Mange av disse fremkommer på god gammel dialekt fra distriktet og blir av den grunn levende og jordnære til den historie som berettes. Undertegnede deler gjerne ut ros til dem som bringer disse historier videre gjennom Austmarka Historielag's medlemsblad slik at de kan komme frem til nære og fjerne slektninger som har glede av dette.

For noen tid tilbake en morsom og fin tidsriktig skildring av purka som skulle til rånan på Stenbråten - dette måtte vel være omkring året 1910 såvidt jeg kan huske - på den tiden hadde min bestefar Hans Hansen Høiby Stenbråten denne gården - på den tiden gift med sin andre kone - Karen Olsdatter Olsbraaten Stenbråten - en søster av Maren Olsdatter Olsbraaten som fikk så fin omtale i siste nummer av medlemsbladet.

Min bestemor var Ingeborg Andersdatter Stenbråten som døde i 1898 da min mor bare var ett år gammel. Min mors stemor og undertegnede "stebestemor" - Karen - fikk fire barn på Stenbråten - Oskar, Julius, Hilma og Edvard - og de var jo da på Stenbråten i sin oppvekst fra omkring århundreskiftet. Det er hyggelig for meg å kunne minnes min mor som sa at hennes stemor Karen var snill - ikke alle stemødre hadde et slikt ord på seg.

Karen døde 30. mars 1930 - da var undertegnede bare 6 dager gammel - og min mor var nok av denne grunn ikke i begravelsen. Men på sommeren 1930 var vi på Stenbråten hele familien - sammen med gårdens folk og flere andre med tilknytning til slekten. Denne sommeren tok min mor og far en hel film med 24 bilder med sitt den gangen vanlige kasseapparat - bilder som ble veldig fine og som jeg for 5 - 6 år siden fikk nytte og glede av da jeg laget min bok "Slektshistorie Porkka/Stenbråten"

Blant de mange fine bildene er det skildret høyonn på Stenbråten denne sommeren i 1930. Her finner vi vår familie med min mor Julie Helene Stenbråten - gift med Jens Olaf Hansen fra Askim og min bror Arne på 4 ½ år på den snille hesten på Stenbråten. Siden undertegnede - Ivar - bare noen måneder gammel - lå jeg vel i barnevogn eller seng inne i huset. Av andre på disse bildene er den ene av Karens tvillinger fra sitt tidligere ekteskap med Andreas Olsen Olsrud - Oline eller "Lina" som hun ble kaldt - gift med organisten i Bogen Kyrka - Fredrik Larsson. Han spilte også fele - men det var vel da på lørdagsfester - sels er med på bilder fra Stenbråten.

Ett av de bilder jeg har - som også er med i min slektsbok - er et fint bilde av bestefar Hans Stenbråten sammen med sin svigerinne - Maren Olsdatter Olsbraaten. Som Arve Haugen og Andreas Thorsen har beskrevet i siste nummer av medlemsbladet hadde Maren en usedvanlig stor arbeidskapasitet og hun ble nesten 96 år gammel. Da bestefar hadde mange i ønnearbeidet på Stenbråten sommeren 1930 var naturlig nok også Maren der og hjalp til.

Disse 24 bildene fra denne filmen - er alt vesentlig fra Stenbråten - men også bilder fra besøk på Austmarka kirkegård - bilder tatt ved graven til Karen Olsdatter (Olsbraaten) Stenbråten denne sommeren i 1930. Etter undertegnendes mening vil det vel være mange bilder rundt omkring av interesse for Austmarka Historielag - vi bør vel gjøre hva vi kan for at slike bilder kommer inn til historielagets arkiv og blir tilgjengelig for andre som kan ha interesse av å få se slike bilder - eventuelt kunne få anledning til å skaffe seg kopier av slike bilder.

Oslo, 18. mai 1999/Ivar Hansen

INGEBORGSTEINEN

I arbeidet med innsamling av bilder dukket det opp et bilde av en stein som nå ligger i nærheten av "Funkisen" på Bolihaugen. Det knytter seg en dramatisk historie til denne steinen, og følgende versjon ble fortalt til Andreas Aafloen av Mina Boli:

Tæring eller tuberkulose var svært utbredt i bygda før i tida. Ei ungjenta som hette Ingeborg, som bodde på Boli, var rammet av denne sykdommen. En dag var hun ute og gikk, og hun følte seg trøtt og slapp. Hun satte seg på steinen for å hvile litt. Da får hun blodstyrting, og sovner inn for godt ved steinen. Etter denne hendelsen har steinen fått sitt navn.

Nylig kom jeg over et tidsskrift "Fortidsvern 3 1992". Der er det en artikkel om Gravberget og bilde av en stor stein med følgende undertekst: "Kjærkevægen/Finnvægen - Finnskogleden går også bortom "Ingeborgsteinen". Under her bosatte Ingeborg Henriksdatter seg høsten 1741 etter at hun var blitt gravid med en gift mann og fordrevet av kvinnene i bygda. Her fødte hun barnet og ble våren etter jaget videre til en ny stein da hun ved dom ble beskyldt for å ha fortsatt sine umoralske handlinger. En dramatisk historie, men et uproblematisk kulturminne".

Er det tilfeldig at disse historiene er forbundet med navnet Ingeborg og at en stein er knyttet til disse dramatiske hendelsene? Jeg er nesten tilbøyelig til å tro at det er ei vandrehistorie ute og går. Det kan godt tenkes at det finnes flere "Ingeborgsteiner" rundt om i landet vårt.

I nr 74 av Medlemsbladet har Arve denne versjonen av hvorfor steinen kalles Ingeborgsteinen: "Den fikk navn etter Ingeborg Toresdatter som bodde her. Hun var født like etter 1830 i Gjøviken i Eidskog og døde 15/2-1907. Navnet skal komme av hun alltid brukte å sitte på denne steinen".

Jeg ville ha greie på hva Ingeborg Toresdatter døde av, og en telefon til Finn Sollien avklarte det. Noen minutter etter at jeg ringte, kunne han fortelle at hun døde av slag. Kanskje hun ble rammet av det da hun satt på steinen?

Uansett så pirrer slike historier nysgjerrigheten og trangen til oppklaring. Derfor ville det være interessant om noen av leserne vet mer om opphavet til navnet Ingeborgsteinen.

O.J.

MEDARBEIDERE - AVSKRIFT AV KIRKEBØKER FOR VINGER SOGN

Arbeidet med selve avskrivningen startet mandag 26. okt. 1994 på Hjørnekafeen i Storgt. hos Rolf Amundsen. Forut hadde vi hatt noen møter hvor vi hadde gjennomgått alfabetet og tallrekka skrevet i gotisk. Som veileder i dette hadde vi Pål Evensen. Uten denne hjelp av Pål hadde vi fått det meget vanskelig, skjønt begynnelsen av bok nr. 1 er ryddig og pent skrevet.

Den første arbeidskvelden var Eva Bråten, Roger Sæter, Rolf Amundsen og Finn Sollien til stede. Pål var med som veileder i den første tiden inntil vi hadde fått et visst tak på det som var skrevet i kirkeboka

Vi fordelte arbeidet mellom oss, en skrev av døpte, en skrev av trolovede og viede og en døde. På den måten ble den som skrev ned avlastet med lesing mens de andre dikterte det som skulle avskrives.

Arbeidet fortsatte hver mandags kveld utover høsten og vinteren. Den 17. okt. kom Bodil Berger inn i gruppa..

Kirkebok nr.1 var ferdig avskrevet i desember 1995, vel et år etter at arbeidet var påbegynt. Ennå gjensto det mye arbeide med det som var overført til nytt papir med penn. Korrekturlesing av avskriften mot kirkeboka måtte foretas. Først nå kunne stoffet legges over på en PC-fil for senere utskrift med register. Til hjelp med redigering og utskrivning av master til kopiering har vi hatt medlemmer av Solør Slektshistorielag. Kopiering og innbinding er foretatt av Solør Slektshistorielag.

Avskriving av kirkebok nr. 2 fortsatte i 1996 med med Rolf Amundsen, Berit Berger og Finn Sollien. Siste arbeidsøkt med denne boka var 28/4 - 1997. Denne kirkeboka er lagt inn PC-en, og korrekturlesing pågår. Vil trolig bli ferdig til neste sommer hvis alt går som planlagt.

Kirkebok nr. 3 for 1751-1772 er lest av og lagt inn på PC-en uten avskrivning. Kirkebok nr. 4 for 1766-1813 har Aud Dybing foretatt en avskriving av, unntatt det første året som Liv Solbergseter Løvtjernet hadde gjort forut.

Boka om døpte 1689-1729 består av 196 sider, i tillegg kommer 48 sider med register på forskjellige nivåer. Trolovede/forlovede og viede, døde 191 sider pluss 40 sider med register. Totalvekt inkl. emballasje pr. post ca 1,5 kg.

Pris pr. bok døpte kr. 250,- og forl.viede/døde kr. 250,-. Hertil kommer omkostninger ved forsendelse, porto, emballasje.

Avskriftene kan bestilles pr. brev under adr.:

Finn Sollien, Kongevegen 121, 2211 Kongsvinger, eller pr. telefon 62817497. Epost: fisollie#online.no. (# = krøllalfa).

Takker alle som har stått på for å få dette til, uten denne viljen av hver enkelt hadde det ikke vært mulig. Håper at produktet kan være til hjelp for amatørerne som sysler med slektsforskning, vi er klar over i all vår ydmykhet at alt ikke er 100% korrekt gjengitt. Noen ganger er det brukt kirkehøytids benevnelse, ikke dato i kirkeboka, dette har vi etter beste evne omskrevet til dag og måned etter tabell.

Finn Sollien

EI NISSEHISTORIE FRA BORTAN I SVERIGE

Der bodde en storbonde som ble kalt "Storbonden i Bortan". Han bodde på eiendommen Tomta. Historien hendte i skuronntider på høsten.

En kveld i skuronna når de hadde den største åkeren igjen å skjære sa storbonden det slik: "Hvis denna åkern var skjært i morra tidlig så skulle jeg gi bort den beste kua jeg har på fjøset".

Utpå kvelden hørte folket på gården at det raslet og skar bortved åkern og en stemme som sa: "Bind og gjør band du lille gørvom". Men overtroiske som dem var på den tid var det ingen som turde gå dit og se hvad det var. Om morgenen da det lysnet var hele åkeren skøri og fine muggen oppsatt. Da de kom til fjøset var den beste kua borte fra båsen.

Men ved kanten av åkeren fant dem som en brent nævertull, det var en av de underjordiske som hadde blitt litt for sein med arbeidet da sola kom.

Rune Skoglund

NÅGRA AV BIRGER VE KISSALAMPS HISTORIER

Disse er hentet fra et svensk blad som heter Timbonäs & Långnäs Allehanda.

Strax efter andra världskriget var han med på återuppbyggnadsarbete i Nord-Norge. "Å en dag," sa han, "när jä va ledi, se lånt jä en robåt å rodd ut på Atlanten, å jä va faktiskt se langt ut se jä hørd söbjällan på Islan inna jä vänn".

En søndag besøkte han en arbeidskamrat för att få håret friserat. Och han kommenterade sin hårväxt: "Dä ä som dette store tårpe ve Lomsen, stor vidder å ittna på".

Han arbetade mycket med virkesmätning i Norge, och en helg när han skulle åka hem tog han vägen efter Varaldsjön is. "Sjön hade vatten öpp, å se va då så dimtjockt se jä lärd kør etter instrumentan".

Bilen var en Ford Prefekt och de enda instrument som fanns var bensin- och hastighetsmätare.

HUS ER FLYTTET

Stue i Svartbekken under Karterud flyttet til Nesabråten sør for Pynten i første halvparten av 1960-tallet av Jens Nygård. Huset brukes nå som feriested.

Stue på Nystuen, Skullerud, flyttet til Torshaug ved Jansrud ca. 1920.

Gamlestua i Solberghagen nordre flyttet til Nyland under Kolbjørnsrud ca. 1940 og brukt som fjøs.

Åge

GRENSEGUTTA OG ANDRE MUSIKERE INNPÅ SKOGEN

De første årene etter krigen var en blomstringstid på mange områder. Folk var sultne på opplevelser etter den knugende okkupasjonstida da nesten alt var forbudt. Det ble stiftet foreninger, det ble danset og festet, og det ble mulig å reise for moro skyld. Det var fortsatt vanskelige tider, alt var nedslitt, og rasjonering var det fortsatt. Men optimismen var stor, det ble "bedre og bedre dag for dag".

Toller Olaf Olsen og kona Klara kom til Austmarka Tollstasjon like etter krigen. De var initiativrike, og de fikk stor oppslutning om det de satte i gang. Olaf dro f.eks. i gang Varald Idrettslag i 1948, og på det gamle Skogheim var det dans og fester med opptredener av ulike slag. Det ble planlagt en revy, og Olaf ville ha et lite orkester til å spille. Oddvar Maurbakken hadde spilt trekkspill allerede som smågutt og var selvskreven, Leif Sørliet anskaffet tromme, og Algot Johansson (sønn av Alfred i "Canada") spilte fele. Olaf mente at Grensegutta kunne være et passende navn, og han tegnet en logo som prydet tromma. Dermed var orkesteret stiftet, og det besto til begynnelsen av 1960-tallet.

Gjennom disse årene var mange med i kortere eller lengre tid. Vi vil prøve å fortelle historien i grove trekk.

Vidar Frantzen kom snart med på gitar, og siden var Grensegutta oftest en kvartett. Algot og Vidar var ikke med så lenge, og Leif Varildengen kom med på gitar. Leif Sørliet kjøpte en kontrabass, men det var Edgar Sørliet som overtok den og var fast medlem fra ca. 1953. Omtrent på samme tida flyttet Leif Sørliet til Karlstad, og Asbjørn Gylderud overtok trommene. Litt før hadde Leif Varildengen giftet seg og flyttet til Sverige, og Bjørnulf Johnsrud ble med som gitarist.

Dette ble vel litt forvirrende, men vi samler trådene og ser på bildet. Det ble tatt hos fotograf Larsson på Kongsvinger 14. juli 1956. Her finner vi fra venstre: Bjørnulf Johnsrud, Asbjørn Gylderud, Oddvar Maurbakken og Edgar Sørliet.

Men utskiftningene fortsatte: Bjørnulf giftet seg og flyttet til Oslo, og Helge Hansen fra Holseter overtok gitaren. På slutten giftet Oddvar seg og flyttet til Västerås. Han hadde vært et fast midtpunkt helt fra starten. Henry Westbye vikarierte en stund, men på begynnelsen av 1960-tallet var det slutt på Grenseguttas historie.

Å spille til dans hele kvelden er nok morsomt, men også slitsomt. Det koster også å investere i instrumenter, men med mange oppdrag kan det bli

en brukbar fortjeneste. Bjørnulf fortalte at på hans tid tok de 40 kr hver for kvelden, På slutten var det blitt 60 kr.

Grensegutta ble svært populære, og hadde spilleoppdrag over hele distriktet. De fikk også tilbud om å spille på et turisthotell, men av praktiske grunner ble det ikke noe av. En gang etter at bildet ble tatt, skaffet de seg musikeruniformer: Rød fløyelsjakke, hvit skjorte med sløyfe, og grå bukser.

Det fulgte liv og fest med Grensegutta. Jeg kan ennå huske fra gamle Skogheim at dansen gikk for fullt mens Edgar svingte på bassen, og at de spilte og sang Hey-ba-be-ri-ba. Jo, det var fest og fart i gamle dager!

Til slutt nevner vi noen andre spillemenn fra dette området. Johan Svartberget laget seg fele og spilte mens han bodde på Varaldskogen, og jeg har hørt at han også spilte to-rader til dans. Jens Sørli (Kvåho) med trekkspillet sitt var mye brukt. På vestsida av Varalden hadde vi Anton Maridal som spilte fele. Olaf Linna hadde trekkspill, og spilte mye. Jeg kan huske at han spilte til dans på gamle Skogheim. Vi nevner også noen fra svenskesida: Axel Engelbrektsson og Arthur Henriksson (fra Skålsjøen) spilte trekkspill, Bror "i Klomma" trakterte tromme, og Fredrik Persrud fele.

Fra etterkrigstida kan vi nevne to trioer: I H.W.'s trio hadde vi Henry Westbye (trekkspill), Arne Gunnarsbråten (bass) og Bertil i Østenga fra Axland i Bogen, Einar Bekken var også litt med på gitar. Denne trioen var mest aktiv i siste halvdel av 1950-tallet. Egil trio var et familieforetak: Egil Åberg (trekkspill), Martin Åberg (trommer) og Finn Åberg (gitar). De var aktive i årene omkring 1950.

Det må nevnes at det var et samarbeid mellom disse gruppene. De hoppet inn for hverandre, og laget nye kombinasjoner når det passet seg slik. Noen rivalisering kan jeg ikke huske at det var.

Det vanskelig å gi noen musikalsk vurdering av de musikerne som her er nevnt. Målt etter dagens målestokk var det nok enkle saker. Men folk var ikke så bortskjemte på denne tiden, TV var ikke kommet ennå! Disse grupperingene fylte et behov på en brukbar måte. Folk var fornøyd, så på dette området kan det kanskje forsvares å snakke om "gode, gamle dager?"

Hovedkilde: Edgar Sørli. Bilde v/ Bjørnulf Johnsrud.

Finn Åberg

HAREJAKT

I år er det 110 år siden Ole Janrudvangen ble født, og 50 år siden han døde. Vi tar med dette diktet, som ble skrevet for "Talatrusten", det var en håndskrevet avis for ungdomslaget på Austmarka. Avskriften er etter originalmanuskriptet.

En søndagsmorgen skodden dyster lå
som tyrirøk langs ås og bjørkelier,
og stengte hvert et glimt av him'len blå,
men la til gjengjeld farvetoner grå
om hus, om vann, om sten og dunkle stier.

På busk og lyng bortefter skogklædt hei
lå duggen klar og blank som perler rene,
mens kingeltråder stengte for hver vei,
og storfugl rund og lubben klemte sig
med krøkte klør, til nålbedækte grene.

Igjennem skodden over sten og stokk,
i myr så iskoldt vann om foten boblet,
sig trængte frem en munter jegerflokk
i hurtig marsj med gevær, pakning og
med viltre hunder, hissige i koblet.

På frossen græoase skogens pus
i velbehag de raske lemmer strekte,
den nød så hjertelig av sitt frihets rus, -
da kom dens dødsfiender i dens hus
og hurtig den av frihetsdrømmen vækte.

Livet gjaldt det, i en pileflukt
forsvandt den gråhvit mellem skumle graner,
og hunder efter, lokket av dens lukt,
- i nervøs dirren ventes jaktens frukt,
med sakte knekk av smekre geværhaner.

Så gikk den lystig, - jaktens ville lek
til knegg av trost og høie ekornsmatten,
langt inn i skogen ugler satt og skrek
mens hundglammens ekko sank og steg,
- da lød der plutslig skudd i morgennatten.

Godt truffet! Endt var flukten vild.
- En siste prøven av de svake kræfter,
- et bønlig blikk - en skjælven mild,
og haren hjelpeløs nu lyttet til
den hæse lyd fra slafset hundekjæfter.

Den glade jæger efter sikre skudd,
hareblod fra valne finger vasker,
hans venner hurtig kom på "dotens" bud,
og jaktens glæder svulmet lystig ut
i tobaksrøk, og klink fra whiskyflasker.

Ole J. Jansrudvang

FRA ØSTMARKEN FOR 100 ÅR SIDEN

17 Mai feiredes af Bornene ved Skullerud Skole paa sædvanlig Maade ved Flagtog. Veiret var hele Eftermiddagen straalende. Bornene samledes medbringende sine Flag og Faner ved Skolen Kl. 3 Efterm. hvor de alle fik en Sloife i Flagets Farver. Efterat de havde hvilt og ordnet sig, drog Toget til Skullerud, Skulleruds Dampsag, Holmelien, om Holmen til Larsmoen, derfra tilbage over Rinden. Der standsedes paa flere Steder, og Bornene sang hver Gang flere Sange. Paa forskjellige Steder, hvor Toget passerede var der fremmodt Folk for at se og høre. Da Toget kom til Hr. O. Thomassens Gaard, viste han og hans Datter den Opmærksomhed at stanse Toget og paa en venlig, elskværdig Maade bod Forfriskninger til alle Deltagerne.

Da man kom tilbage til Skolen var flere Aeldre modt frem, samt Læreren ved Masterud Skole Hr. Høvik med sine Skoleborn. Man samledes i Skolehuset, hvor Læreren i nogle Ord mindede de tilstedeværende om Dagens Betydning for Nutid og Fremtid.

Bornene sang nogle Sange, hvorefter alle tilstedeværende beværtedes med Kaffe og Hvedebrod, samt Sukkertoi i Kræmmerhus.

Derefter fortsattes udover Aftenen med Sang og Leg til Kl. 8, og man skildtes med Bevidstheden om en vel anvendt Dag og Ønsket om velmodt neste 17de Mai.

n.

Fra Indlandsposten 23/5-1899.

MØTER MED PUKEN. . . .

Fra Olaf Sundes bok.

Per Abrahamstorpet forteller:

Lomiansguten.

Lomiansguten fekk de tel å lete ti alt. En gong sætt'n strenger på en lutfisk, å spellte like gøtt gjord'n. En gong kãm'n tel Stockholm, å der gikk'n inn i en førrætning å sku kjøpe sæ fele.

"Har dere ei fele tel tohundrafæmti kroner," spord'n.

"Ja, vi har *ei*," sa kærn å vist'n på veggen. Der hang de mætt me feler. "Kan du ta ut a, så skær du få a."

"Da må je få sprette på strenga," mente Lomiansguten. å det fekk'løv tel. Men jamen kneip'n a gut!

Så stakk'n fela unner treia å knalle rætt tel kângens slått. Der satt de en mussikanter å spellte før kângen. Lomiansguten sto ei stønn å lie på'n, så sa'n: "Der spellte du alt fellt."

Mussikantern svara itnå, men spellte bære vidre. Da'n kãm på samma stelle att tog Lomiansguten opp att: "Der spellte du alt fellt."

Da vart mussikantern sint han, å ba Lomiansguten spille sjøl.

"Ja, men da vil je alt bruke mi eia fele," svara'n. Å de fekk'n. Men da spellte'n så de at'n fekk væra på slåtte sea.

Edvard Nygård (1857-1946) forteller:

Linnormen.

Borti Bjønnhøle væsta Fangnes såg vi en fæl ørm en gong. Vi var tre tå øss såm såg'n: bror min, han Karl Karterud, å je å'n Andreas Stæffens-tørpe. Vi hadde vøri å jakte å hadde børsse alle tre, men vi torde itt skjute

på`n. Han var minst en ti-tølv ælner lang, å brun, me hugu væl så stort såm en hest. Vi såg vægen etter`n der`n hadde kåmmi reinnes, å de var såm dom sku ha kjørt en fæl ståkk gjennom skogen.

To stubber om nissen.

Da dom bigde ne på Fangnes, dreiv nissa å bigde lenge etter at di are hadde gitt sæ om kvælln.

Holern gikk en gong å lette etter mærra si, han sku i brølløp dagen etter. Da fækk`n se nissen. Han satt oppi ei gran å spellte en gill brurmarsj, å samma leiken fækk`n høre dagen etter i brølløpe.

Drikkevise.

Tållskællingen skal vandra, riksdaleren likaså,
vi låner tå hverandre da peinga di blir små.

Ja, vi skal drekke å supe, så lenge såm vi peinger har,
å sea ska vi børja å supa lika bra.

Regneramse.

De var to såm aggederte om ei mærr en gong, å så vart dâm førlekte om å kapprækne om a. Den såm kunne rækne fisst te hundre, skulle ha mærra.

"Ein å nitten, to å atten, ølløv å ni,
tvende ganger ti, fæm å fænten,
- er mærra mi!" sa den eine, å da var mærra hass.

Ved F.Å.

Utgiver: Austmarka Historielag

Redaksjon og ekspedisjon:

Finn Åberg

Meltzersgt. 3

0257 Oslo

Tlf. 22 44 54 52

Medlemskap koster 100 kr året

Betales til

Austmarka Historielag

Wenche Lonhoiden

2224 Austmarka

Trykt i 440 eksemplarer